

Розділ 1

Міка

То був четвер. Кляті четверги...

Десь віддалено дзигчав телефон. Відколи Андрій пішов на фронт, я майже не спала, але цієї ночі відключилася від виснаження. Якесь важке відчуття спустошення огортає мене щоразу, коли я засинаю сама. За п'ять років спільного життя я звикла до розміру його тіла на лівій стороні ліжка, до тихого дихання поруч і запаху — суміші цигарок та солодко-свіжого дезодоранту, який він так любить. Тепер, коли він за сотні кілометрів, самотність здається нестерпною.

Сонячне світло лилося крізь вікно у маленьку щілину між темними фіранками — почався ще один спекотний день червня. В очі, як завжди, одразу ж впадає нерівний стик кремових шпалер, і тоді я пригадую день, коли ми замочили один із рулонів дорогою з будівельного магазину до машини.

Андрій розлютився до нестями — як справжній перфекціоніст, він не терпить, коли щось виходить не ідеально. Ми клеїли їх власноруч, після сварки о другій ночі через мою чергову відмову мати ще одну дитину. Тест шпалерами й справді підступна річ.

Телефон не переставав бриніти, дратуючи стандартною мелодією айфона. Ліниво потягнувшись до тумби, я свайпнула по екрану, прийнявши виклик.

— Алло, — мій ще сонний мозок налаштувався почути голос Андрія, або ж сестри у відповідь.

— Пані... Рисовська... Мі-ка-ела? — незнайома жінка на тому кінці ніби читала з листка. Я поволі підвелася на ліжку, сідаючи. — Дружина Андрія Рисовського?

— Т-так, що трапилося, хто ви?

— Пана Андрія доставили до нас у реанімацію сьогодні вночі, ви поки не хвилюйтеся, але ми потребуємо вас тут, — почувся шурхіт паперів на фоні, а уривки її слів досягали моєї

свідомості: Андрій... Реанімація... Серце ніби впало у п'яти. Останній раз ми спілкувалися напередодні. Він сухо писав, що усе добре. Аж ось... Не те щоб я ніколи не допускала думки про те, що Андрій може загинути чи отримати поранення, та все ж боролася з цим відчуттям щодня.

— Де він?

— Четверта лікарня, Харків.

— Харків?! — я ледь не вилаялася вголос.

Тряся! Туди не доїхати за кілька годин!

Я мимохідь глянула на ручний годинник — дев'ята година ранку.

— Так, дівчино, Харків! — жінка роздратовано цокнула язиком.

— Добре, я виїжджаю!

Я різко підвелася з ліжка й нервово заходила по кімнаті.

Якщо він у реанімації, значить принаймні живий. Все буде добре. Має бути...

Я подумки переконувала себе й намагалася глибоко дихати. Але з кожною хвилиною ці слова звучали дедалі менш заспокоїливо.

Найближчий потяг з Києва до Харкова відправлявся аж о п'ятнадцятій годині. Їхати автомобілем я не наважилася, оскільки перебувала на межі істерики та навряд чи витримала б такий довгий шлях за кермом.

Твердо вирішила не телефонувати свекрусі, бо вислухаю лише море сліз і всілякого сентиментального лайна, від якого стане ще гірше. До того ж вона точно напросилася б їхати зі мною, чого не мало б статися за жодних обставин.

Наталія Олексіївна в цілому мила жінка, проте після смерті мого свекра стала занадто сентиментальною та прискіпливою. Андрій — єдиний син, який залишився у неї тут, в Україні. Двоє інших — молодший Даня і старший Арсен — ще після університетів поїхали за кордон, ніколи не озираючись назад. Даня — дорослий підліток у свої двадцять чотири роки, подорожує світом без серйозних стосунків чи родини, і я маю дуже

мало інформації про його життя. Арсену тридцять п'ять, і він вже має дружину-німкеню й трійко дітей, які бачили бабусю з дідусем усього лише кілька разів за життя, коли ті їздили до Німеччини в гості. Весь інший час вони спілкуються через відеозв'язок. Зустрівшись із братами на нашому весіллі, мені здалося, що я не надто сподобалася їм, хоч Андрій переконував мене у протилежному.

Я металася будинком, хаотично збираючи речі в дорогу, й долаючи хвилю істерики, яка підступно підкрадалася щоразу, коли я перечитувала вчорашні повідомлення Андрія та перевіряла його статус у мережі, що не оновлювався після мого останнього повідомлення:

Міка: Чекаємо на тебе вдома! ♥

Хоч би як я намагалася себе заспокоїти, та я ж не ідіотка, щоб не усвідомити: якщо телефонував не він сам — справи кепські.

Нашвидкуруч зібравшись, я зазирнула до світлої й простої дитячої. Навпроти дверей крізь велике напівкругле вікно можна було дивитись на залиту сонцем вуличку з гарними приватними будиночками, як у Пінтерест. Моему сину вже чотири рочки, і щоразу, коли доводиться його будити, у мене з'являється відчуття, що він росте занадто швидко.

Леонід безтурботно спав у своєму ліжечку-вігвамі, ледь прикритий ковдрою навскіс. Я мимоволі посміхнулася — він завжди стягує з себе ковдру уві сні. Світлі кучерики вибивалися з-під махрової тканини ковдри, а груди поволі здіймалися та опускалися.

Я тихенько присіла поруч. Малий притискав до себе Жучка — м'яку іграшку із синіми крилами, пришитими до округлого тільця, і маленькими ріжками, між якими двійко розкосих кумедних оченят. Якщо ви запитаєте мене, як моя дитина набралася пристрасті до всього повзучого і неприємного на дотик — це точно не завдяки моїм генам.

Щойно Лёня засовався на ліжечку, я легенько торкнулася його ручки, погладжуючи:

— Льончику, Леоніде, доброго ранку. — нехай цей ранок по-
буде ще трохи добрим, хоча б для нього.

Крізь сон він насупив брови та вмить став схожий на Андрія, коли той сердиться, і мені знову закололо у грудях. Малий бешкетник демонстративно повернувся на бік до стіни, крізь сон відкопиливши губу. Так відбувається щоразу, коли ми збираємось до садочка, тому я знаю, що робити. Торкнувшись долонями його плечей, я провела вздовж тіла до п'ят, ніби розгладжуючи Льоню вздовж. Він неохоче випростався і, все ще не відкриваючи своїх гарних мідно-карих очей, які дісталися йому від батька, почав бубоніти:

— Ма, я не хоооо, я спюю... — промуркотів він тоненько.

— Любий, ти ж не хочеш спізнитися до тітоньки, — зазвичай я б дала йому ще кілька хвилин, проте сьогодні мала поспішати до Андрія.

Очі Льончика враз відкрилися, і він подивився на мене своїм дорослим поглядом і з захопленням перепитав:

— Олеся?

— Так, сонечко, поїдеш до Олесі? — він обожнює мою сестру, і це у них взаємно.

Хоч Олеся старша за мене на вісім років і вже давно має чоловіка, дітей у них поки що немає, і це її засмучує. Натомість вона завжди з радістю проводить час з Леонідом.

Син підхопився на ліжку і потягнувся своїми маленькими засмаглими ручками до мене, щоб обійнятися. Обожною, коли він притискається до мене так, ніби маленький янгол огортає своїми теплими, сонячними ручками, і я враз забуваю про все погане на мить. Шкода, що зрештою цей чудовий день стане для нього сумним. Не хочу, щоб він бачив Андрія пораненим і хворим. Такий образ не повинен закарбуватися в пам'яті про батька.

Швидко поснідавши, ми вирушили в дорогу, і Льоня швидко задрімав на задньому сидінні в автокріслі.

Моя сестра не велика шанувальниця передмість, тому дорога до її дому в центральному районі Києва займає цілу го-

дину, а то й півтори через ранішні затори у будні. Тож тиша в машині швидко заповнилася моїми тривожними думками і припущеннями.

Єдина людина, яка могла б розповісти, що трапилося з Андрієм — його командир. До цього я спілкувалася з ним всього один раз, коли не змогла додзвонитися чоловіку. І цей крендель вже тоді здався мені цілком неприємним. Пригадую, тоді він лише розлючено спитав: «Ви вважаєте, що він на курорті? Я передам йому ваше «З днем народження!»» — і кинув слухавку. Та й Андрій сам характеризував його як суворого і неприязного. Чесно кажучи, я й імені пригадати не могла, або Андрій ніколи його й не використовував, називаючи його просто «Кеп». Так він і записаний у мене в телефонній книзі: «Кеп Андрія».

Та цього разу слухавку він взагалі не підняв.

— Козел! — я жбурнула телефон на пасажирське сидіння, щойно гудки припинилися.

Ми під'їхали до одного з житлових комплексів, що нависав над головою, мов величезний титан, майже закриваючи пекуче сонце собою. Ненавиджу, як це місто спотворили. Люди все більше опиняються замкненими в цих мурашниках, які зростають довкола, жадібно поглинаючи простір. А мій чоловік доклав максимум зусиль до цього дійства як власник будівельної компанії. Скільки б я не просила, щоб його компанія проектувала щось бодай схоже на будинок, а не на стільники по пів метра на душу, він завжди відповідав, що у сучасному Києві це нереально. Я, звісно, бачу, чому — Київ тріщить по швах від людей, які розривають його зсередини.

У голові гуділо, і я нервово стукала пальцями по керму — кожна хвилина тягнулася, немов вічність. Я поспіхом вийшла з машини й дістала Льончика, набираючи сестру. Знову стояла нестерпна спека, але мене все одно дедалі більше трусило від переживань.

— Ну де ти?!

— Вже біжу, Міко, не кричи на мене, — у слухавці дзенькнув ліфт.

Голос Олесі тремтів, і мені стало соромно за те, що зриваюся на ній. Я сама винна, що моє життя таке... безладне. За мить біля під'їзду я помітила довгі засмаглі ноги сестри у білих джинсових шортах.

Олеся завжди була вищою за мене, з худорлявою і підтягнутою фігурою. Її тіло й шкіра ще не зіпсовані пологами і усіма метаморфозами, що супроводжують вагітність. Довге, гладке волосся, яке вона вже багато років фарбує в яскравий рудий колір, спадало їй до самих сідниць. А блакитні очі контрастували на смаглявому обличчі. Єдине, чим ми з нею схожі, — це легкий оливковий відтінок шкіри.

Сестра підбігла, нервово смикаючи на собі рожеву майку й посміхаючись Льончику. Син одразу радісно потягнувся до неї. Коханого племінничка вона балувала іграми й смаколиками й ніколи не відмовляла у веселошах, на відміну від останнім часом апатичної мами.

Що зі мною не так?

Відколи Андрій залишив нас із сином самих, я дедалі більше поринала у тривожність та апатію, і все менше приділяла часу Льоні. Так не має бути.

— Привіт, — формально привіталася я, і сестра напівобійняла мене за плечі тонкими руками.

— У мене все нормально, все ок.

Вона недовірливо здійняла брову догори.

Кого я намагаюсь намахати? Сестра знає мене краще за всіх і чудово розуміє, коли я брешу.

— З ним все буде гаразд, — голос Олесі звучав не дуже переконливо. — Маю на увазі, це ж Андрій, правда?

Вона наче хотіла почути це ствердження від мене, та правда в тому, що я сама нічого не знаю.

Її очі заблищали, ніби вона от-от розплачеться. Краще нікому цього не бачити, бо тоді плакати захочеться усім. Попри важке дитинство, Олеся не втратила людяності, співчуття

і якоїсь м'якості. Я ж завжди була більш відчуженою та жорсткою, а у стресових ситуаціях зазвичай налаштовуюся на найгірше. Фаталізм — моє друге ім'я. Іноді ми з Андрієм навіть сваримося через це. Він часто не розуміє цієї моєї відлюдкуватості, бо він — той, про якого кажуть «душа компанії». Його ображає, коли я не виявляю приязності до колег, яких він помилково називає друзями. Така от я незручна дружина.

— Мікаело, будь ласка, телефонуй, — обличчя Олесі розпливлося у співчутливій, гіркій посмішці і я прочистила горло.

— Ось, — я передала їй невелику сумку, — речі Льоні, збрала на кілька днів. Дякую. Не знаю точно, коли вийде повернутися, — чмокнувши сина в чоло, скуйовдила йому волоссячко, — Любий, я поїду ненадовго. Не сумуй, добре?

Легкий порив вітру колихав біленькі кучері Льончика, що пригорнувся до Олесі, і нова хвиля тривоги охопила мене. Він ще малий, щоб розуміти, що відбувається, але точно все відчуває, і це відображалось у його похмурому погляді, коли я від'їжджала від будинку сестри, спостерігаючи їх у дзеркалі заднього виду.

У потязі я заснула, наковтавшись заспокійливих. Мені наснився дивний і трохи спотворений сон із минулого.

Я біжу стежкою до знайомого будинку. Ще по-літньому теплий осінній вітер огортає мене, коли я задихаюся так, що серце майже вистрибує з грудей від болісного очікування невідворотного. Хочеться тікати геть, туди, де мені знову буде добре, але все відбувається за до болю знайомим сценарієм.

Вже на ганку зупиняюся, важко дихаючи й прислухаючись, чи спокійно всередині, але натомість довкола лише дзвінка тиша. Смикаю ручку, і двері легко відчиняються. Щойно роблю непевні кроки всередину, як раптом хтось хапає мене ззаду й боляче смикає за волосся. Мене штовхають крізь темряву коридору до кімнати зліва.

— Ні! — хапаюсь руками за міцну хватку руки на потилиці.

— Стулися! — гарчить низький голос ззаду, від якого все тіло німіє.

Я мимохідь зміряю його роздратування за інтонацією, як зазвичай, і не можу зрозуміти, наскільки все погано цього разу. Паніка охоплює мене, коли я падаю, зачепившись за поріг, і провалююся у темну кімнату. Хоча й точно знаю, що буде далі, бо вже прожила це, та все одно марно сподіваюся, що зараз усе буде інакше.

Щосили намагаюся прокинутися, але не виходить. Тоді рефлексивно підіймаю руки до обличчя, закриваючись. Я очікую на удар, але натомість довкола лише темрява. Нічого не чую і ніби поволі втопаю в цій безодні й бентежному спокої.

Аж ось чиясь міцна рука ніжно хапає мене за талію, і тілом вмить розливається тепло. Десь біля вуха лунає оксамитовий шепіт, який мене заспокоює.

Він промовляє мое ім'я і звучить таким рідним.

Я ось-ось впізнаю його й відкриваю рота, аби покликати його на ім'я...

— Вставай! — суворо промовляє голос, і я враз розплющую очі, глибоко втягнувши повітря, мов після глибокого занурення.

Крізь залишки марева переді мною з'являється здивоване обличчя провідниці. Жінка з короткою охайною зачіскою і яскраво нафарбованими малиновими губами стурбовано оглядає мене і повторює гучніше:

— Встаємо, жіночко, вже кінцева — Харків! — пирхнувши, вона йде далі вагоном Інтерсіті.

Крізь велике вікно вагона бачу, що яскраве розпечене сонце опустилося на обрій, а сидіння поруч зі мною вже порожне. Поодинокі пасажери квапливо збирають свої речі та потроху виходять на перон.

Годинник над виходом показує двадцять п'ятдесят п'ять.

За пів години я вже під'їжджала до лікарні. Моє серце стишлося від паніки, а спітнілі пальці впивалися в коліна.

Тільки б Андрій був живий.

Еней

Я розплющив очі на невеличкому старому ліжку, виринаючи ніби від тривалого сну, хоча цієї ночі спав уривками. Лікарняну палату я займав дарма — поранення здавалося незначним, тож міг би долікуватися вдома. Проте лікарі вперто хитали головами, переконуючи, що уламок серйозно пошкодив ногу. Тоді я знову відключився під дією знеболювальних після операції й більше не сперечався. Головне — що я зможу ходити, і скоро знову повернуся до бою. Я втупився у білу стелю і перебирав важкі спогади. Ми втратили позицію, втратили людей.

Я більше не міг зосередитись ні на чому, крім необхідності дізнатися, наскільки все погано — хто залишився живий, а хто поранений. Навіть тупий біль у нозі здався тихішим за мої думки.

Срань, це все через мене!

Не слід було виконувати цей ідіотський наказ — я ще з самого початку розумів, що план поганий. Але не зміг відмовитися й переконати командування, тож мусив підкоритися, попри все. Хотілося вірити, що моїм людям пощастить так само, що вони загоять свої рани та повернуться додому хоч фізично цілими.

Я не маю сім'ї, тож ніхто не тужитиме за мною. За всі двадцять вісім років я жив лише з батьком, який помер від раку, щойно я закінчив школу. Спостерігаючи, як старий поволі згасає, я не мав можливості подумати, що робитиму далі. Зрештою, навіть не поїхав навчатися, а залишився у рідному невеличкому містечку на Кіровоградщині, щоб успадкувати його аграрний бізнес, як він і хотів. Але коли почалася війна, я не зміг працювати, і передав керування помічнику. Темна лють та бажання зробити більше кликали мене — і ось я на фронті.

Телефон задзвенів, і я припустив, що це Максим, керуючий моїми справами. Але побачивши на екрані ім'я «Ганс Дружи-

на», я завмер. Ми вже спілкувались, коли вона скаржилася, що не може додзвонитися чоловікові. Тоді ми відступали, день видався важким, тож я зірвався. Так і не перепросив за грубість. Але сьогодні знову такий же день, і я не знаю, що сказати. Як би мені не хотілося вішити дружину побратима, я й сам ще не знав, що сталося з іншими.

Спалахи подій учорашнього дня виринали у пам'яті: як ми поволі просуваємося густим лісом, аж ось — приліт. У голові усе дзвенить, та віддалено бринить голос Кадса і крик товаришів. Намагаюся марно сфокусуватись. Далі відчуваю, як мене тягнуть, і на обличчя потрапляє пісок та бруд.

Ще кілька спалахів: як я лежу в нашому евакуmobilі¹, намагаюся сфокусуватись на зосередженому обличчі Кадса — його розвантаження² в крові, знову відключаюся. Я отямився у лікарні, коли мене витягали з машини, тоді знову темрява — і ось я тут.

Виричившись на екран телефону, я спостерігав, як дружина Ганса наполегливо телефонує, і боровся з собою, аби не натиснути ту грюбану зелену кнопку. Що їй сказати? Я ж причина того, що її чоловік зараз бозна-де, бозна в якому стані. Можливо, він вже не живий взагалі. А може, став калікою...

Чорт, до біса! Ми ж всі на війні. Перетелефоную, як тільки поспілкуюсь з лікарем.

Телефон нарешті вщух, і я поклав його назад на приліжкову тумбу. Голова розривалася від болю — мабуть, знову отримав контузію.

Сонце пробивалося крізь вікна у старих дерев'яних рамах. Скло на вікні було нахрест заліплене скотчем — звичайна річ останніми роками. Я бачив на власні очі, як такі вікна складаються разом зі стіною від вибухів, мов той папірець, тож людина, яка його клеїла, просто витратила зайвий час.

1 Евакуmobіль — (евакуаційний мобіль) транспортний засіб, що використовується для евакуації поранених із зони бойових дій до медичних закладів.

2 Розвантаження — військовий термін, що використовується для позначення розвантажувального жилета, елемента екіпірування, який має кишені та кріплення для зберігання боеприпасів, гранат та іншого обладнання.

Стара, світло-зелена фарба покривала рівно половину стіни горизонтально і місцями вже добряче потріскалася та відлущувалася, нагадуючи листя лопуха біля бабусиноного будинку, де я колись провів усього декілька днів. То було ніби у минулому житті. Ґрунтові дороги й чисте повітря з лісу, трохи важке і ледь тепле від останніх сонячних днів, запах спаленого листя, міцний чай і потріскування дров у ґрубці, в стінах старенької глиняної хати.

Мій товариш по палаті тихенько зойкнув із сусідньої койки справа, попереджаючи про те, що вже не спить. Хлопець мучився всю ніч, бо уламок потрапив у стегно, і довелося робити операцію. Але я знав, що то за фрукт — він ще всіх нас перетанцює, якщо захоче.

— Тільки не кажи, що вже навоювався, Міксе, — я повернувся до нього, обережно сідаючи на пружинистому ліжку, спираючись на руки. Для того, хто вигадав цю конструкцію, має бути окремий казан у печі.

Моя права нога, з якої лише декілька годин тому витягли уламок, затерпла та нила, замотана в бинти до коліна. Але я радів, що хоча б крізь біль міг рухати пальцями на нозі.

— Бляха, клята русня! Повбиваю нахрін, підари! — злісно бубонів Мікс. Він молодий і запальний хлопець.

Коли минулого вечора по нас прилетіло, я кинувся, аби відштовхнути його за пагорб, але мене знесло ударною хвилею. Побачивши його ціленьку пику я зрадив. Його лівий бік від стегна до п'яти був повністю перебинтований і покритий гіпсом. Хлопець совався, намагаючись знайти зручну позицію на цьому «ліжку-вбивці».

Марно, друже, — подумав я, криво посміхнувшись.

— Ще встигнеш. Треба лиш трохи підлікуватись, а тоді ще потанцюємо.

Він був трохи нижчим за мене, мав суху, підтягнуту статуру, проте досить широкі та злегка непропорційні плечі. Його чорне скуйовджене волосся пасмами спадало, прикриваючи брова.

Мікс свердлив мене поглядом темних очей, вивчаючи — оцінював, наскільки у мене все погано. Тоді посміхнувся куточками губ і захоплено вигукнув:

— Ха! Ми вижили!

— Еге ж, вижили, — зітхнув я.

Колись я сказав Міксу, що такі, як ми з ним, довго на цій війні не протягнуть. Він свого часу був проблемною дитиною і розбишакою. Вліз у погану компанію і взагалі, за свої двадцять п'ять років життя, за його словами, не зробив нічого доброго для когось. Жив і брав, що хотів. Власна сім'я його боялася, і здавалося, що той геть не був їм потрібен.

Мікс потрапив під моє командування, коли майже всі з його бригади задвухсотилися³. Я бачив по очах, що ця війна — його остання зупинка. Вони завжди були сповнені люті, чистої та неблаганної, так само як і мої.

— Я знаю, що ти думаєш, — спокійно промовив Мікс. — Ти не лайняний командир. Ти витягнув нас зі сраки... витяг мене. Крапка.

— Через мене ви там і опинилися! — я був ладен зламати собі й другу ногу, аби тільки не слухати, як мене виправдовують.

— Стулися і припини так думати! — загарчав він, піднімаючись у ліжку і посуваючись у мій бік. — Ти знаєш, де я був... Коли мій командир сидів десь в тилу, — в його очах спалахнула буря спогадів. — Я опинився просто посеред тіл тих, з ким планував пити пиво на Хрещатику і на гробаній красній площі кататися танком, коли ті клятві тварюки повиздихають... — Мікс важко дихав, стиснувши кулаки. — Коли я був укритий кров'ю побратимів — ти ж знаєш, що там не було того уїбана! Він кинув нас, як м'ясо, і навіть не повів бровою. А він збирався пити пиво разом з нами, бляха, розумієш? — він вдарив рукою по ліжку так, що воно затрусилося.

Я знав, що він має на увазі. Сам я ніколи не братався ні з ким зі своїх підлеглих саме через це. Не вдавав, що я їм друг або на-

³ Задвухсотилися — військовий сленг, що означає загибель на полі бою (за аналогією з терміном «вантаж 200»).

віть товариш. Я мав бути командиром, якого вони поважають, тим, хто просто приведе їх додому крізь туман війни та втрат. Тим, хто зробить усе, щоб вони отримали своє життя назад після того, як зроблять свою справу — от і все. Нехай хлопці вважають мене суворим і, можливо, навіть черствим, але це на краще.

Знову загудів телефон, і я різко схопив його. То була інша одна людина, до зустрічі з якою я так само не був готовий, тож, важко вдихнувши, я взяв слухавку:

— Гей, чоловіче! — п'яний голос у трубці одразу дав знати, що вона трохи напідпитку.

— Діно, якого біса?

Ця жінка вважає себе моєю дівчиною, хоча, можливо, так і є. Я настільки далекий від класичного розуміння відносин, що не певен, коли вони взагалі починаються. Але вона, як і я, має цей легкий вайб довбонутості, тож на цьому ми й зійшлися.

Час від часу, коли я буваю у Києві, ми зустрічаємося й трахаємось. Вона струнка і гарна, я б сказав — гаряча. Проте, як для пари закоханих, ми не багато говоримо. А коли таке трапляється, то лише для підтримання діалогу. Хоча я й ціную хтивки, які вона мені висилає час від часу, та все ж зараз я переживав, щоб вона не утнула якоїсь дурниці.

— Не будь козлом, — ображено відповіла вона. Я прибрав телефон від вуха, щоб глянути час.

— Південь, Діно, лише південь!

Вона, відчувши моє невдоволення, і собі роздратувалася:

— Слухай, я ж не можу чекати на тебе вічно!

— Я в лікарні, — сухо повідомив я, перебиваючи її.

Діна не була з тих, хто надто переймається. Вона прекрасно усвідомлювала, що наші стосунки можуть обірватися, коли одного разу я просто не візьму слухавку, гниючи посеред якогось лісу. Ніхто з нас двох не мав ілюзій. Зрештою, ми нічого не обіцяли один одному. Тож вона розуміла: якщо я їй відповів сам, то, значить, виберуся.

— В якій? — перепитала вона, і її тон на мить став серйозним.

— Ем... Харків, здається, четверта лікарня, — майже запитував я, насилу пригадуючи вчорашній вечір і поглядаючи на Мікса. Той зацікавлено слухав мій діалог, піднявшись на ліктях. Я мимохідь почав відвертатися до вікна. Сонце звідти пекло ще дужче, і спина поволі пітніла.

— Окей, сподіваюсь, у районі паху ти не поранений? — хтиво спитала Діна.

Звісно, ні. Такого лайна зі мною не станеться, або я застрелюсь.

— Смішно... Ти ж не збираєшся сюди їхати...

Поки що я не хотів бачитися з нею, особливо у такому стані. Вона поклала слухавку, і я не встиг домоворити.

— Ого-гооо, — театральню протягнув Мікс. — Виявляється, у нього є серце, — глузливо додав він, посміхаючись.

Я жбурнув у побратима маленький рушник, що лежав на ліжку:

— Воно вже зайняте тобою, довбограю!

Цього разу мене розбудив стук у двері. Мила дівчина-медсестра заглянула до палати:

— Д-доброго дня. Власне, там вже обід — що вам принести? — запитала вона тоненьким, невпевненим голосом.

Дівчина була геть невисокою і такою худенькою, що якби не медичний халат, я б міг сплутати її із дитиною. Її волосся було дбайливо та охайно зібране в тугий пучок на голові, а його відтінок на мить нагадав мені дівчину з минулого — тінь, яку я волів би ніколи більше не зустріти. Вона мала такий самий колір русьвого волосся — світло-попелястий. У теплу пору року, коли сонце припікало, у неї з'являлися світліші прядки. Та дівчина була поцілована сонцем. Здавалося, її волосся і пахло ним, розсипаючись на світлих теплих ковдрах, переливаючись у спалахах від каміна.

Я проковтнув спогади, що враз обпекли грудну клітку, коли до медсестри заговорив Мікс:

— Було б непогано щось та й перехопити, дійсно. Маленька, принеси-но нам, що у вас сьогодні в меню, будь ласка.

Ніколи не бачив його поруч із жінками, але, здається, розумів, чому він так впливає на них — Мікс міг бути чарівним, і це, здається, не викликало у нього жодних зусиль.

Дівчина враз зашарілася і кивнула, не підводячи на нього світлих очей. Ховаючи посмішку, вона вибігла з палати, щоб виконати побажання Мікса.

— Одружуся з нею, якщо там буде пюreshка, — він знову повернувся на правий бік, спиною до мене. Мікс сказав це так легковажно, ніби це взагалі було нам доступно. Ніби варто було лиш спитати. Ніби ми ще могли розпоряджатися своїм життям.

Звісно, там була пюreshка. А ще були сосиски й трохи холодного бурякового салату, до якого я навіть не торкнувся, бо ненавидів буряк. Проте Мікс радісно уплів усе і попросив ще добавку.

За декілька годин прийшов лікар оглядати нас і призначати лікування. Я спитався у поважного дядька років сорока, який енергійно щось писав, оглядаючи мою ногу, як мої справи. Той розрізав усі бинти та подивився на рвану рану нижче правого коліна, потім на шви над нею, що залишилися після операції. Трохи прицмокуючи язиком, ніби замислившись над якоюсь задачею, він скомандував медсестрам зробити перев'язку і, вже повертаючись до Мікса, буркнув:

— Повоюєш, хлопче.

Я видихнув. Не те щоб не відчував, що зі мною все буде гаразд, проте почути це від лікаря здавалося важливим. Потім я поставив питання, яке бентежило мене навіть більше:

— Хто тут ще з моєї бригади?

Лікар трохи забарився з відповіддю, оглядаючи поранення побратима.

— Надайте список ваших солдатів, і медсестри глянуть по журналах, — він клацнув пальцями, підкликаючи медсестру, яка заходила вранці.

Я перелічував своїх побратимів, поки та старанно писала:

— Фараненко, Євненко або Сич, Рипін, Сел... — тут я згадав, що Селіна з позивним Чуб вже немає.

Перед очима пронісся болючий спогад, як йому прилетіло просто в голову поруч зі мною, і кров гарячими бризками обдала мені обличчя за секунду до того, як я відключився.

Чуб не вижив.

Він був завжди мовчазним, але вірним солдатом і хорошою людиною. Мені звело щелепу там, де я згадав відчуття його крові на щоці.

Навіки в строю, брате.

— Вибачте, як? — перепитала медсестра, не піднімаючи на мене очей.

— Це забудьте, а... — я клацнув пальцями, згадавши дзвінок зранку. — Ще Рисовський, або, може, деь на ньому є позивний — Ганс.

В голові вигулькнув чіткий спогад, як наш медик Кадс забрав його тіло, проте чи вижив він?...

Медсестра гмикнула, дописуючи, і її сумні очі зустрілися з моїми. Вона здогадалася, чому я запнувся, проте не захотіла того видавати. У цю лікарню постійно привозили військових, але вона, мабуть, ще не встигла звикнути до того, що вони гинуть.

— Це все? — спитала дівчина поспіхом, озираючись до виходу.

— Так.

— Я обов'язково перевірю. Сподіваюсь... — вона зробила паузу, ніби хотіла сказати «вони в порядку», проте додала лиш: — Вони всі тут.

Мені знову дали ліки та перебинтували ногу.

Коли задзвонив телефон, я почув на тій стороні жвавий голос одного зі своїх товаришів і зрадів.

— Кеп, ти живий?

Кадс був неушкоджений, коли витягував нас і допомагав евакуювати інших із тієї посадки. Проте я погано пам'ятав, що трапилося далі. Я був виснажений, і в мене гуділа голова, тож просто відключився.

— Хріна лисого тобі! Доповідай.

— Я привіз вас до Харкова, бо там була найближча пристойна реанімація. Зі мною були Мікс, Фара, ти, Ганс і Сич.

Я все чекав ще на одне ім'я — Ріпін. Ми називали його Ріп. Це був рудоволосий малий двадцяти двох років, геть не схожий на Мікса. Він не повинен був потрапити до нас взагалі. Мав би навчатись десь в універсі або працювати якимось програмістом. Хлопець геть не мав хисту до зброї або війни. Він був з тих, хто тікає від бійки, але чомусь постійно намагався довести світові, що це не так. Я не знав, як йому допомогти й виховати в ньому того, ким він насправді не був.

У слухавці запала тиша. Я зрозумів, що це означає.

— Ріп... бляха, — констатував я.

— Мені шкода, командире.

Я уявив його похмуре обличчя. Кожен раз, коли траплялося лайно, Кадс мав однаковий вираз люті й розчарування. Він корив себе за те, що не міг врятувати всіх. Але цього разу він зробив для нас дуже багато, завдяки йому я живий.

— Помстимося.

— Помстимося. Чекатиму на вас у штабі. Наразі мене приєднали до сусіднього підрозділу.

Поруч із нами розташувався підрозділ аеророзвідки, їхні втрати були трохи меншими за наші — піхотинців, тож я мав надію, що Кадс нарешті трохи перепочине від намотування чужих кишок на кулак.

— Плюс, до зв'язку, — я поклав слухавку.

Покопирсавшись у телефоні, я не знайшов номера рідних Ріпа. Здається, ми ніколи з ними не зв'язувалися і це мене здивувало. Інших пропущених викликів не було, а це означало, що решта хлопців або при тямі, або лікарі самі вже зателе-

фонували родичам тих, чиї номери надав Кадс, коли привіз сюди.

Згодом зі штабу вимагали звіту. Я мав неприємну розмову з офіцером близько пів години. Неохоче доповідав про деталі клятої операції, на яку ці тилові щури нас відправили. Доповів, що втратили позиції, як я і попереджав, що втратили людей, як я і попереджав, і наговорив ще купу лайна, за яке мене загалом можна було б притягти до відповідальності, але я знав, що вони не наважаться. Все ж таки у мене контузія — можу бути запальним.

Одразу після цього я говорив зі своїм помічником, аби розібратись з нагальними справами та перемкнутися з важких думок про смерть побратимів.

Ближче до вечора ще заглянула та молода медсестричка. Мікс дізнався, що звуть її Ганна Степанівна. Ганнуса, як одразу до неї звернувся Мікс, принесла нам ще й вечерю й попередила, що на ніч до нас прийде вже інша зміна. Мікс ніби спохмурнів від цієї новини.

Поволі сідало сонце, останні промені блукали підвіконням, і я сподівався пізніше відчинити вікно, аби відчутти хоч трохи прохолодного вітру. Коли стало майже геть темно, я подумав, що треба було попросити про це, коли до нас заходила медсестра, адже нога геть затерпла і я не міг ворухитись. Знайшовши більш-менш зручну позицію напівсидячи у ліжку я задрімав, відчуваючи, як голова починає боліти сильніше.